

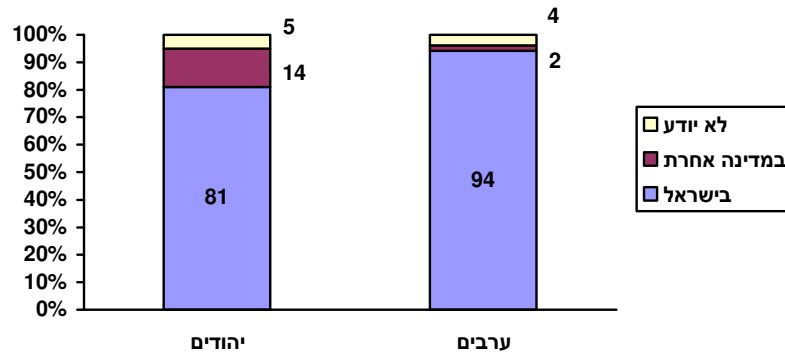
מדד מלחמה ושלום - אפריל 2009 **פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן**

ערב יום העצמאות הששים ואחד של מדינת ישראל, למרות כל הקשיים הבטחוניים, הכלכליים, החברתיים והפוליטיים וחרף הניתוחים העגומים בתקשורת, מצב הרוח האישי של הציבור היהודי גבוה ביותר: כך, למעלה מ 80% מגדירים אותו כיום "טוב מאד" או "די טוב". כשני שלישים אף מעריכים כ"טובה מאוד" או "די טובה" את ההרגשה בקרב הציבור בכללו. פילוח של התשובות לשאלות בדבר מצב הרוח האישי על פי הצבעה לכנסת מראה כי בקרב מצביעי כל המפלגות, יש 75% ומעלה המגדירים את מצב הרוח שלהם ואת מצב הרוח הלאומי "טוב מאוד" או "די טוב", למעט מצביעי יהדות התורה, מהם רק מחצית (אישי) וכרבע (לאומי) חשים כך. פילוח של הנתונים על פי גיל, מין, דתיות והכנסה, העלה כי אין הבדלים בין הקבוצות השונות, כלומר, מדובר, סטטיסטית לפחות, בממצא מובהק.

כשמדובר בהערכה כללית של הישגי המדינה עד כה, התמונה ורודה עוד יותר: קרוב ל 90% בציבור היהודי מעריכים כי הישגיה של המדינה במשך שנות קיומה הם "טובים מאוד" או "די טובים". גם הציפייה לעתיד היא חיובית: 81% הם "מאוד אופטימיים" או "די אופטימיים" לגבי עתידה של מדינת ישראל. על רקע זה אפשר להבין את הממצא, כי 81% מהנשאלים היהודים אמרו כי לו ניתנה להם האפשרות לבחור האם לחיות בישראל או במדינה אחרת, הם היו בוחרים להמשיך להתגורר בישראל.

מעניין שגם בציבור הערבי מצב הרוח האישי והערכת הישגי המדינה נוטים להיות חיוביים, אם כי במידה פחותה מזו של הציבור היהודי. כך, 51% מהאזרחים הערבים של ישראל מגדירים את מצב הרוח שלהם "טוב מאוד" או "די טוב" (36% המגדירים אותו "די רע" או "רע מאוד"). 49% מסקטור זה גם מעריכים בחיוב את מצב הרוח של כלל הציבור (30% חושבים שהוא "די רע" או "מאוד רע"), וכשני שלישים מעריכים את הישגי המדינה "טובים מאוד" או "די טובים". באשר לאופטימיות לגבי העתיד ולרצון לחיות בישראל בהשוואה לרצון לעבור לגור במקום אחר – כשני שלישים מהמרווינים הערבים היו אופטימיים לגבי עתיד המדינה ורוב מוחלט מהם - 94% - מעוניינים להמשיך לגור בישראל.

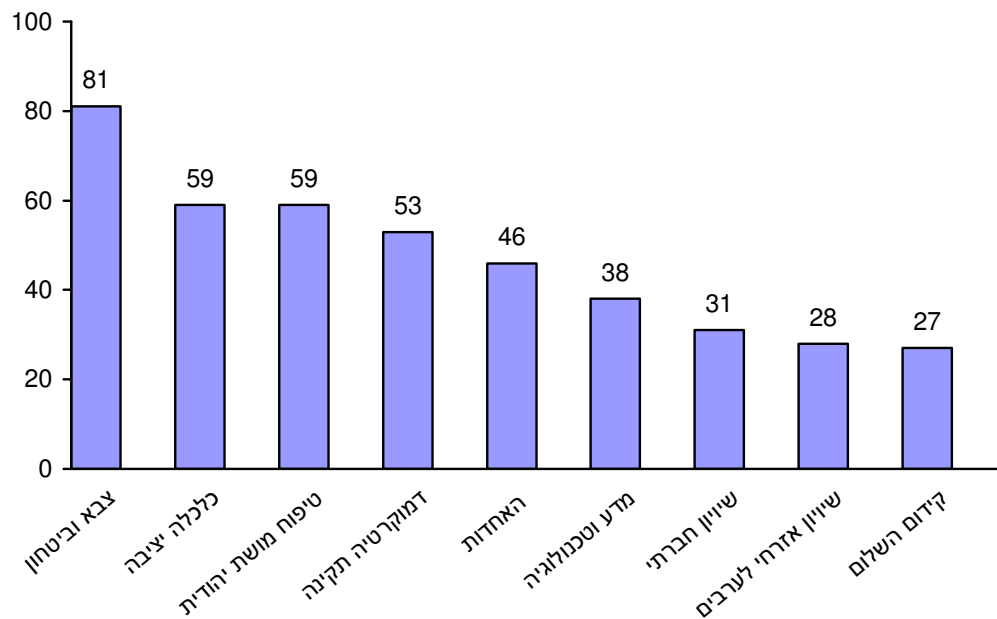
תרשים: אם הייתה לך האפשרות האם היית ממשיך לחיות בישראל, או שהיית עובר לגור במדינה אחרת?

ואולם במקביל לשביעות הרצון הזו, נתונים אחרים הופכים את תמונת המצב מורכבת יותר ומעודדת פחות. כך בקרב המרואיינים היהודים, רוב ברור - 71% - חושבים כי פעם היה לאנשים אכפת יותר מן המדינה (אם כי 61% מהמרואיינים היהודים מדווחים כי אין הבדל במידת האכפתיות האישית שלהם כלפי המדינה. מעניין כי המרואיינים הערבים סבורים כי היום אכפת יותר לאנשים מן המדינה יותר מאשר בעבר וגם מדווחים על עלייה באכפתיות האישית שלהם).

יתרה מזו, בין כאשר מדובר בתחומי נושא ספציפיים, מסתבר שמאזן ההצלחות ואי-ההצלחות של המדינה לאורך שנותיה נוטה להיות יותר שלילי מחיובי, כאשר ההערכה החיובית הבולטת היחידה היא בתחום הצבאי-בטחוני – כאן 81% סבורים כי המדינה "מאוד הצליחה" או "די הצליחה". בתחומים מסוימים, ההערכות הן פחותות אך עדיין חיוביות: יצירת כלכלה יציבה ומודרנית וכן טיפוח המורשת היהודית – 59%, יצירת משטר דמוקרטי תקין – 53%. לעומת זאת בתחומים רבים אחרים הכף נוטה לצד החובה – רק 46% חושבים שהיא הצליחה ביצירת תחושה של אחדות בעם, 38% בהגעה להישגים מרשימים בתחומי המדע והטכנולוגיה (ירידה חדה ביותר בהשוואה למדידות בשנים קודמות), 31% בהשגת שיוויון חברתי, 28% בהשגת שיוויון אזרחי לערבים, ו 27% בקידום השלום.

תרשים: עד כמה מדינת ישראל הצליחה בתחומים הבאים (באחוזים, מדגם יהודי):

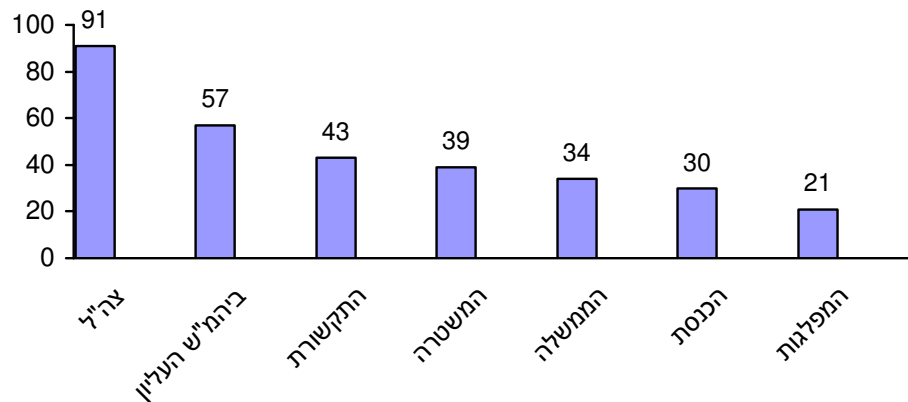
הפער בין ההערכה הכללית של ההישגים לבין ההערכה הספציפית יכולה להתפרש באחת משתי הדרכים: או שהגורם המשפיע העיקרי לגבי הציבור היהודי הוא הצלחה בתחום הצבאי-בטחוני ואז ההערכה הכללית והספציפית מתאימות, או ש"השלם גדול מסכום חלקיו", כלומר הציבור מודע לאי הצלחות ספציפיות אך ככלל רואה את מדינת ישראל כהצלחה.

אם כי ברמה קצת יותר נמוכה, בסך הכל ההערכות של הציבור הערבי את הישגי המדינה בתחומים השונים דומות מאוד לאלה של הציבור היהודי (כולל הדגש על ההשגים בתחום הצבאי), כאשר גם כאן ההערכה הכללית – כאמור שני שלישי כזכור סבורים כי המדינה הצליחה – עולה על הערכת כל תחומי הנושא.

ואולם, גם בסדר זה, הממצא המדאיג ביותר נוגע למידת האימון (הנמוכה) במוסדות השונים: אמנם 91% בציבור היהודי יש אימון בצה"ל כיום, אבל רק ל 57% יש אימון בבית המשפט העליון, ל 43% באמצעי התקשורת, ל 39% במשטרה, ל 34% בממשלה, ל 30% בכנסת

ול-21% בלבד במפלגות. הנתונים המקבילים בציבור הערבי הם טובים מעט יותר, למעט האימון בצה"ל שהוא נמוך – 22% בלבד. כך, בציבור הערבי מוביל בראש בית המשפט העליון עם 67% אימון, אמצעי התקשורת – 55%, הכנסת 40%, המשטרה – 33% והמפלגות והממשלה – 31%.

תרשים: יש אימון במוסדות המדינה (באחוזים, מדגם יהודי):

מדד המו"מ לחודש זה הוא: לכלל המדגם 50.4 (מדגם יהודי -48.7).

מדד המלחמה והשלום ממומן על ידי "מרכז תמי שטינמץ למחקרי שלום" ו"תוכנית אוונס ליישוב סכסוכים וגישור" באוניברסיטת תל-אביב. את הראיונות הטלפוניים ביצע מכון ב. י. כהן באוניברסיטת תל-אביב ב-21-22 באפריל, 2009 והם כללו 600 מרואיינים/ות, המייצגים את האוכלוסייה הבוגרת בארץ (לרבות יש"ע והקיבוצים). טעות הדגימה למדגם בגודל זה היא כ-4.5%.